

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مطالعات اسلامی انسانی
بشریت

بخش انتشارات

«یاد» در زمستان سال ۱۳۶۴ متولد شد.

در آغاز اولین شماره «یاد» فصلنامه بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی ایران چنین آمده بود:

... اما «یاد» با نام ساده و فروتنانه‌اش، فقط «یاد» است و اگر ادعایی دارد تا حد نامی است که برگزیده است و می‌کوشد که برپهنه ذهن‌ها خطی بگذراند و در وسعت سکوت، صدایی برآورد و یاران سالم و صادق و دلسوخته و دلسوز اسلام و انسان و ایران را صلایی بدهد و سلامی بگوید و در آرزوی تحقق هدفهای کوتاه-مدت و رسیدن به آرمانهای بلند مدت، بنیاد... تمامی نیروهای اصیل جامعه ایران و متفکران و پژوهندگان صاحب درد است بزرگت اسلامی را به همفکری و همراهی بخواند.

پس در حقیقت، «یادنامه» یا «فصلنامه» ای است که می‌خواهد ایران را به ایرانی، اسلام را به مسلمانان و «انقلاب اسلامی» را به شاهدان و شهیدان، و عاشقان و پاسداران حرمت و حیثیت و شرف انسانی یادآوری کند و هشدار دهد که هرچه بر این خاک رفته است و می‌رود، هرچه از این خاک رسته است و می‌روید... همه و همه با زلال سرخ خون شهیدان، فراچنگ آمده است و می‌آید.

«یاد» تلاشی است برای وصل جویرگهای جانهای عاشق اسلامی و ایرانی و انسانی. کوششی است برای اتصال جوی‌ها و تشکیل رود و رودخانه‌های عظیم و عظیم‌تر و آرزومند روزی است که خود را در هیأت «دلثا»یی ببیند که جوی‌های بهم پیوسته و رود شده و بزرگی یافته را به دریای عظیم و سرخ و خونین حیات و حرکت و تاریخ بشری، راه بنماید.

«یاد»، سلام ساده و صمیمی «بنیاد تاریخ...» است به کسانی که می‌دانند و باور دارند که «حرمت» و «حیثیت» حیات و حرکت بشری، تنها و تنها، در خط خونی

است که پیامبران - از آدم تا خاتم - با پایه‌های برآماسیده و شکافته‌شان، بر سینه زمین و بر پیشانی زمان، گذرانده‌اند.

«یاد»، یادآوری و آدرس و نشانی بنیادی است که برای نگارش و تنظیم تاریخ ملت ایران و امت بزرگ اسلامی، تو را با اندیشه و قلب، و قلم و قدمت به یاری می‌خواند، و «ارسطو» وار می‌گوید که:

«من «افلاطون» را بسیار دوست می‌دارم اما «حقیقت» را بیش از او».
... و دعای «یاد» و «یادسازان» و «بنیاد» گذاران نیز همه این است که شما نیز «حق» و «حقیقت» را حرمت بنهید و گرفتن شناسنامه خود و فرزندانان را، و نوشتن «هویت‌نامه» مردم و ملت و امت جهان و ایران و اسلام را کوچک نشمارید که این بزرگترین رسالت متفکران و بشردوستان و آزادیخواهان و صاحب قلمان و هنرمندان است...

و این چنین «یاد» با تکیه بر آرمانی صادق و صمیمی، خط حرکتی را که آغاز کرده بود، گام به گام و شماره به شماره پشت سر گذاشت و علی‌رغم همه مشکلات و سختی‌هایی که رویاروی چنین کاری قرار داشت، با تقدیم سیزدهمین شماره فصلنامه یاد، چهارمین سال تولد خویش را آغاز می‌کند. در این مدت چه بسیار تجربه‌ها اندوختیم و صبورانه کمبودها، کاستی‌ها و خلف وعده‌ها را پشت سر گذاشتیم که از شرایط زمانه جز این انتظاری نبود و در این میانه امیدمان به لطف شما خواننده گرامی بود که می‌دانستیم و می‌دانیم که درکمان می‌کنید و تأخیرهایمان را - که ناشی از شرایط است - می‌بخشید.

آری، «یاد» همچنان ایمانش را به راستی و صداقت محفوظ داشته است و به ویژه سیاست عدم وابستگی در تهیه و عرضه مقالاتش را مصرانه پی گرفته است؛ آنچه در این سیزده شماره فصلنامه تقدیمتان شده است، خوب یا بد، حاصل تلاشی است که همکارانمان در بخشهای مختلف بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی داشته‌اند. این بدان معنی نیست که از اهل فضل در کشور اسلامیمان یاری نگرفته و نخواهیم گرفت که کوشیده‌ایم و بارها درخواست کرده‌ایم که دست در دست ما نهند تا حداقل استعمار و استثمار را در پهنه تاریخ به بند کشیم و افسارش زنییم. و همین‌جا باز هم براین تقاضا مهر تأکید می‌زنیم و در انتظار همراهی و همگامیشان چشم به‌آینده می‌دوزیم. در ارائه مقالات و مطالب کوشیده‌ایم خط ترجمه را دنبال نکنیم و این چنین است که امروز می‌توانیم ادعا کرد که «یاد» محصولی است تولید داخلی و خالص.

اکنون اگر منصفانه به مروری بنشینیم بر اوراق سیزده شماره «یاد» و خود قاضی کارمان باشیم، یقیناً این قضاوت به رضایت نخواهد انجامید که هر ورقی آئینه‌ای است و بازتاب خاطره‌ای و حاصل کلنجار رفتنی و دویندی و گاه هم به سر

منزل مقصود نرسیدن. چه خوب می‌دانند دست‌اندرکاران چاپ کتاب و مجله و غیره که هر ورقش دفترست معرفت مشکلات و جای آن دارد که همین‌جا، حداقل، تشکری بکنیم از برادران و خواهرانی که در سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی و شرکت سهامی افست به خدمت مشغولند و یاور ما بوده‌اند، هر چند که بدقولی‌هایمان را نیز می‌توانیم به حساب آنان بگذاریم و ...

به هر صورت اشکالاتی در نظم صفحات یاد شماره یک و غلطی‌های چاپی و اشتباهی در چاپ یک عکس را معترفیم، که به همان دلایل بالا از آن گریزی نبود و در مورد کیفیت مطالب و این که در طول سه سال گذشته، با همه تلاش، آیا توانسته‌ایم به قول و قرارمان وفادار بمانیم، یا نه، قضاوتش با شما خواننده عزیزه. گرچه ما برای ماوریم که کوشش صمیمانه‌مان به بار نشسته است و به هر شکل، همیشه خود را نیازمند راهنمایی و ارشاد می‌بینیم که امیدمان می‌دهد و مشوق ماست.

واحد انتشارات بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی، اثر دیگری را نیز به علاقمندان تقدیم داشته است و آن مجموعه دو جلد کتاب است با عنوان «مدرس». این کتابها که امضای رادمرد شهیر دین و سیاست را به جای اسم بر بالای طرحی از صورت وی بر روی جلد داشت، مناسبتی داشت و زمینه‌هایی.

به دنبال چاپ مقاله «ناشناخته‌ای مشهور» در چهارمین شماره یاد - پانز سال ۶۵ - و انتشار و عرضه آن به همراه سخنرانی‌هایی از سوی دست‌اندرکاران هیات علمی بنیاد تاریخ در کنگره بزرگداشت مدرس که از سوی جهاد دانشگاهی اصفهان و در این شهر برگزار شد، بنیاد تاریخ در ستاد بزرگداشت پنجاهمین سالگرد شهادت مدرس مسئولیت‌هایی را به‌عهده گرفت. و چنین شد که علاوه بر ارائه سخنرانی‌ها و مقالاتی توسط مسئولان بنیاد در جهت شناخت بیشتر مدرس شهید در مراسم بزرگداشت - که در آذرماه سال ۱۳۶۶ در محل مجلس شورای ملی با شرکت مسئولان مملکتی و اهل فضل از داخل و خارج برگزار شد - با تلاشی شبانه‌روزی و مستمر مجموعه‌ای حدود ۷۵۰ صفحه همراه با اسناد و مدارکی دست اول چاپ و آماده شد و همزمان با آئین‌های بزرگداشت پنجاهمین سالگرد شهادت مدرس به علاقمندان عرضه گردید.

برآنیم که با یاری خداوند ضمن تقدیم چاپ دوم مجموعه دو جلدی مدرس، در آینده‌ای نه چندان دور، عناوین دیگری از ماحصل تحقیقات و تبعات همکارانمان را به صورت کتاب‌هایی مستقل به مشتاقان تقدیم کنیم.

در پایان، با آرزوی توفیق روزافزون برای همه پویندگان علم و معرفت، فهرستی از عناوین مقالات چاپ شده در فصلنامه یاد در سه سال گذشته را تقدیم می‌داریم. با این امید که خدمت‌سی باشد - هر چند بر اساس یک وظیفه از پیش

ومن الله التوفیق

سال اول ۱۳۶۴ - شماره اول
بخش نظری - قرآن و تاریخ (عوامل
تاریخی گسترش و بقا و وحی، سهم
قرآن در تاریخ، واژه تاریخ در
قرآن، سند تاریخ در قرآن، نکاتی
چند...، اهتمام قرآن به امر تاریخ،
شیوه قرآن در بیان تاریخ، طبقه -
بندی محتوای تاریخی قرآن، رشته -
های تاریخ در قرآن).
سال اول ۱۳۶۵ - شماره دوم و سوم
بخش نظری - قرآن و تاریخ (کلمه
آغاز، روش کار، جهان در قرآن،
پیدایش جهان، گزارش آیات، يك
توضیح ضروری، ویژگیهای طبیعت،
ستارگان، ماه و خورشید، زمین،
آینده جهان، نفخ صور اول،
دگرگونی طبیعت، فهرست تطبیقی
تغییرات، نفخ صور دوم).
سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم
بخش نظری، قرآن و تاریخ (محدوده
فعالیت علم تاریخ، قرآن و آغاز،
پیدایش انسان، بررسی ابتدایی
آیات، گروه بندی آیات، حاصل کلام
در گروه چهارم، تأملی در آیات
خلقت، اشتباه تاریخی و مهم، آدم و
شایعات، روش و زاویه بینش،
نگاهی به اقوال و احتمالات، اشکال
اول، اشکال دوم، اشکال سوم، اشکال
چهارم، بحث، اشکال پنجم، بحث،
نتیجه، توضیحات).
سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم
بخش نظری - قرآن و تاریخ (یاد -
آوری، احتمال دوم، تکامل و مبانی

سال اول ۱۳۶۴ - شماره اول
(سرمقاله).
سال اول - شماره دوم و سوم
حرف اول - (قلم، فریاد، اشک و
خون، سلاح و سرب و گلوله).
سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم
حرف اول - (از مشروطیت و
بزرگداشت مدرس یاد شده است).
سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم
حرف اول - (بررسی و تحلیل جدائی
دین از سیاست - کشف اسرار تاریخ).
سال دوم ۱۳۶۵ - شماره ششم
حرف اول - (تاریخ نگاری).
سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم
حرف اول - (بیسوادی تاریخی ناشی
از تاریخ نگاری درباری).
سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم
حرف اول - (تاریخ نگاری استعماری).
سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم
حرف اول - (دو جریان عمده
فرهنگی - سیاسی جریان
فراماسونری، جریانهای حزب توده).
سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم
حرف اول - (بهای قرآن به تاریخ و
تمهیه فهرستی از آیات).
سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم
حرف اول - (نتایجی از گذشته،
حضور دو جریان تاریخ نگاری ملی و
اسلامی).
سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم
حرف اول - (راز جریان شناسی در
تاریخ).

دین، تکامل و کرامت انسان، تطبیق با آیات، بازگشت به بحث تطبیق، احتمال سوم، احتمال چهارم، بیان مجدد، قضاوت کوتاه، احتمال پنجم، قضاوت، نظر این مقاله، «دو تأیید لفظی» - حرف عطف ثم - مصدر تسویه - نتایج زیستی تاریخی و تربیتی، حدود ارزش و لزوم این بحث، توضیحات).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم

بخش نظری - قرآن و تاریخ (نگرش قرآن نسبت به انسان بطور عام و در ارتباط با تاریخ، خطوط روشن، حواشی تاریک، تذکر دونکته، آنچه مهم است، مزایا و محدودیت‌های انسان، بعثت پیامبران، گناه و توبه، از صفر تا بی‌نهایت، جایگاه انسان، فلسفه بیان تاریخ و قرآن، تصویر انسان در قرآن، چگونگی سرخورد قرآن با انسان، دانسته‌های این بخش).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم

بخش مسائل نظری - جریان‌شناسی تاریخی در قرآن کریم (دو جریان متقابل تاریخ، ماهیت و ویژگیها، ویژگی‌های جریان شیطانسی، کفرابلیسی، جریان مقابل، قرآن و تحلیل تاریخی).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم

بخش مسائل نظری - جریان‌شناسی تاریخی در قرآن کریم (مصادیق بارز هر جریان، به ضمیمه سیری منطقی در شناخت مدارک تاریخی اسلام: نوشته دکتر محمدعلی شیخ).

سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم

بخش مسائل نظری - قرآن و تاریخ جریان‌شناسی تاریخی در قرآن کریم

(سرانجام هر جریان، ثنویت یا توحید؟ اعتقاد قرآن).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم

بخش مسائل نظری (آغاز یک فصل جدید، بحث حضوری پیرامون مسائل نظری تاریخ، تعریف تاریخ).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم

بخش مسائل نظری (مباحث نظری پیرامون تاریخ).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم

بخش مسائل نظری (بحث آزاد پیرامون تاریخ - شناخت علم تاریخ).

* * *

سال اول ۱۳۶۴ - شماره اول

بخش خاطرات - (دبیرکل و دو نفر از همکاران بنیاد درباره خاطره و خاطره‌نگاری مباحثه کرده‌اند).

سال اول - شماره دوم و سوم

بخش خاطرات - پانزده خرداد به روایت خاطره (سخنی در مقدمه، متن خاطرات حاج محمد معصومشاهی برادر شهید امیر معصومشاهی، متن خاطرات آقای رضائی، یاد قربانیان حماسه خرداد گرامی باد، گفتگو با سید مصطفی طباطبائی «ورامین» گفتگویی با شاهدان حماسه پانزده خرداد در ورامین، گفتگو با آقای علی اکبری، توضیح، پاورقی‌ها).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم

بخش خاطرات - انقلاب اسلامی بروایت خاطره (سخنی در آغاز، یادآوری چند نکته، نکته‌ها، سخنی درباره پایگاه اصلی انقلاب، در جستجوی زمینه‌های انقلاب اسلامی، تأسیس حوزه علمیه قم بروایت

خاطره، مصاحبه با آیت‌الله کنسی، مصاحبه با حجة الاسلام آذری قمی، مصاحبه با حجة الاسلام شیخ محمد صادق تهرانی، حاج شیخ عبدالکریم حائری، نمودی از زهد و اخلاص، بیوگرافی حاج شیخ عبدالکریم حائری، رودرروئی حاج شیخ عبدالکریم بارزیم رضاخان، مصاحبه با حجة الاسلام خلخالی).

سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم

بخش خاطرات - انقلاب اسلامی به روایت خاطره (سخنی در آغاز، در جستجوی زمینه‌های انقلاب اسلامی - تأسیس حوزه علمیه قم بروایت خاطره، خاطرات حجة الاسلام محمد حسین مسجد جامعی، برخورد دولت با آیت‌الله بروجرودی، خاطرات حجت‌الاسلام علی اصغر احمدی خمینی، خاطرات حضرت حجت‌الاسلام حاج میرزا خلیل کمره‌ای، بخش دوم - خاطره‌گویی مشترک، توضیح دوم، مقدمات دعوت از آیت‌الله بروجرودی برای اقامت درحوزه علمیه قم، ریشه‌های اختلاف فضلا و اساتید حوزه علمیه قم با آیت‌الله بروجرودی، شخصیت و ویژگی‌های آیت‌الله بروجرودی).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم

بخش خاطرات - زمینه‌های انقلاب اسلامی به روایت خاطره (مخالفت بعضی از مراجع نجف با امتحان گرفتن از طلاب، عوامل تشبیت مرجعیت آیت‌الله بروجرودی، مقام علمی مراجع ثلاث و شیوه ابتکاری آیت‌الله بروجرودی، آیت‌الله بروجرودی و درگیری با دولت دکتر اقبال، مبارزه آیت‌الله العظمی

بروجردی با بهائیت، فوت آیت‌الله العظمی بروجرودی و آمدن شریف‌امامی و قائم مقام رفیع به قم، نظر صریح و قاطع آیت‌الله بروجرودی درباره اصلاحات شاهانه، قسمت دوم - خاطرات مشترک، ملاقات شاه با آیت‌الله بروجرودی، اطرافیان آیت‌الله، بروجرودی، وحدت کلمه علماء پیرامون مرجعیت آیت‌الله بروجرودی مانعی در راه توطئه‌های رنگارنگ پهلوی علیه اسلام و مسلمین، آیت‌الله بروجرودی و فدائیان اسلام، فدائیان اسلام و پایبندی به مکتب، فدائیان اسلام و شیوه‌های مبارزه با رژیم).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم

بخش خاطرات - آغاز فصلی تازه در بخش‌خاطرات - پژوهشی درباره خاطره (اهمیت و ضرورت بحث از خاطره، زمینه‌های انقلاب اسلامی به روایت خاطره، مرجعیت‌تامة آیت‌الله بروجرودی، خاطرات حجت‌الاسلام دکتر ضیائی و حجت‌الاسلام حاج سید عباس خاتم، بیان دو عامل که سبب رونق حوزه و روحانیت شد، قم جولانگاه حرکات فکری - فرهنگی، ایجاد فاصله بین آیت‌الله بروجرودی و فضلاء حوزه و نتایج نامطلوب آن در ابتدای ورود آیت‌الله بروجرودی به حوزه علمیه قم، قصه این است، چه کسی برای اولین بار شعار «دین از سیاست جداست» را در لباس روحانیت و در حوزه علمیه قم سر داد؟ ذکر بعضی از خدمات آیت‌الله بروجرودی به حوزه، خاطرات حجة الاسلام سید عباس خاتم پیرامون سرگزاری امتحان در حوزه علمیه نجف، قسمت

دوم - خاطره‌گویی مشترک، جو فکری و فرهنگی در حوزه علمی (قم).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم

بخش خاطرات - پژوهشی پیرامون خاطرات - اصول و مبانی خاطره-شناسی (مقدمات ورود به بحث خاطره‌شناسی، تعریف فن خاطره-شناسی، موضوع خاطره‌شناسی، فایده و غایت خاطره‌شناسی، جایگاه و مرتبه فن خاطره‌شناسی، ابواب و فهرست مباحث خاطره‌شناسی، زمینه‌های انقلاب اسلامی به روایت خاطره - تأسیس مکتب اسلام و مکتب تشیع، خاطرات حجت‌الاسلام آقای هاشمی رفسنجانی در باره تأسیس مکتب تشیع، خاطراتی از تأسیس و انتشار مکتب اسلام، خاطرات حجت‌الاسلام آقای علی‌دوانی، مجله‌ای برای حوزه - خاطرات حجت‌الاسلام آقای علی‌حجتی کرمانی).

سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم

بخش خاطرات - پژوهشی در باره خاطرات - فصل اول: خاطره‌شناسی (خاطره چیست؟، معنای لغوی لفظ خاطره، تعریف و معنای اصطلاحی خاطره، تحلیل و جمع‌بندی تعریفهای ارائه شده، توضیح برخی از ویژگیهای مهم، زمینه‌های انقلاب اسلامی به روایت خاطره، خاطرات حاج آقا مجتبی عراقی، اندر توضیح واضحات، خاطرات آقای عبدالعلی باقی، توجه آیت‌الله بروجردی به مسائل فرهنگی‌زمان، مبارزه آیت‌الله بروجردی با مراسم آتش‌پرستی در آذربایجان، خاطرات حجت‌الاسلام

سید حسین بدلا، درباره ساختمان مسجد اعظم قم، قضیه ساختمان مسجد اعظم و مخالفت باستان‌شناسی با تخریب خانه شاهی و اعتراض آیت‌الله العظمی بروجردی).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم

بخش خاطرات - بحث نظری پیرامون خاطرات (خاطره چیست؟، اما مشاهدات چیست؟، ارزش خاطره و جایگاه آن در دنیای امروز، زمینه‌های انقلاب اسلامی به روایت خاطره، سرگذشتی از مهاجرت تا مهاجرت، خاطرات حجت‌الاسلام سید حسین بدلا - آخرین روزهای زندگانی آیت‌الله بروجردی).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم

بخش خاطرات - فصل اول: خاطره-شناسی (خاطره چیست، خاطرات و سفرنامه‌ها، خاطرات و زندگینامه‌ها، خاطرات و مشاهدات، خاطرات و داستانه‌ها، خاطرات و اعترافات، خاطره و خاطره‌گونه‌ها، خاطرات و تحلیل، راز دل‌انگیزی خاطرات، علل کمبود بحث نظری پیرامون خاطرات، زمینه‌های انقلاب اسلامی به روایت خاطره، آخرین قسمت، اشاره‌ای به خاطرات گذشته، و اینک - خاطره پیرامون رحلت آیت‌الله بروجردی، خاطرات مشترک، زمینه‌های مرجعیت و اعلیت امام‌بعداز رحلت آیت‌الله العظمی بروجردی، اصلاحات شاهانه با روی کار آمدن دولت انقلابی امینی؟).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم

بخش خاطرات - انقلاب اسلامی به روایت خاطره، قسمت اول انجمن‌های ایالتی و ولایتی

(مقدمه خاطرات حجت الاسلام
هاشمی رفسنجانی، جلسه مشترک
خاطره گویی، خاطرات حجت الاسلام
سید محمد آل طه، خاطرات حجت-
الاسلام علی حجتی کرمانی، خاطرات
حجت الاسلام علی دوانی، خاطرات
حجت الاسلام محمدرضا محامی،
بحث نظری پیرامون خاطرات).

* * *

سال اول ۱۳۶۵ - شماره اول

بخش سیاسی، اقتصادی - ریشه یابی
و تحلیل قراردادهای استعماری در
ایران، (مقدمه، نگاهی کوتاه به
روابط سیاسی ایران با ممالک
قدرتمند اروپا، زمینه های بسط
نفوذ استعمار، ایرانیان از نظر
سیاستمداران استعمارگر، نیروهای
سه گانه - زمینه ساز استعمار،
استعمار پدیده ای دیرین در تاریخ
ملتها، منابع و مأخذ).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره دوم و سوم

بخش سیاسی، اقتصادی - نگاهی
کوتاه به روابط ایران با ممالک
قدرتمند، (آغاز روابط سیاسی
ایران و اروپا، شکست استعمار
فرانسه، متن قرارداد ۱۸۰۹
«قرارداد مجمل»، نگاهی کوتاه به
پیروزی استعمار انگلیس، زمینه های
انعقاد قرارداد استعماری مفصل پس
از قرارداد مجمل، متن قرارداد
مفصل، صورت عهدنامه ای که وکلای
دولت ایران با سرگور اوزلی سفیر
مختار دولت بمبیه انگلیس بسته اند،
دنباله مباحث گذشته، رقابت ها،
قراردادهائی که گرجستان و قفقاز
را از ایران جدا کرد، اشاره ای به
معاهده جدا نمودن افغانستان و

سیستان از ایران، عوامل بنیان-
گذاری استعمار انگلیس در ایران،
قرارداد استعماری تقسیم آب هیرمند،
چگونگی تقسیم آب هیرمند از لحاظ
تاریخی، نامه کنلن ماکماهون به
رئیس - کمیسیون دولت ایران،
متن قرارداد - تاریخ دهم آپریل
۱۹۰۵ مطابق با چهارم صفر ۱۳۲۳،
متن رأی حکمیت ماکماهون،

اعتراض دولت ایران به این قرارداد
استعماری، علل تاریخی و زمینه-
های قرارداد استعماری ۱۹۰۷،
مقدمات توافق نهائی مابین دولت
روس و انگلیس در مورد قرارداد
استعماری ۱۹۰۷، متن قرارداد
استعماری ۱۹۰۷، سازش و اتحاد
دو رقیب روس و انگلیس، بازتاب
انتشار قرارداد ۱۹۰۷ در میان
نمایندگان مجلس و ملت ایران،
نطق میرزا ابوالحسن خان و اعتراض
شدید او به قرارداد ۱۹۰۷، آثار
قرارداد استعماری ۱۹۰۷، سیاستهای
استعماری و عمال داخلی آن در
ایران، معاهده استعماری آخال،
گزارش لرد کرزن و نظرات او
راجع به خراسان، تجدید نفوذ
انگلیستان در دربار، متن فرمان
کشتیرانی بر رود کارون، عصیان
در مقابل تاریخ، قضاوت تاریخ،
قرارداد، پاورقی ها، پاورقی مربوط
به سند قرارداد شعاع السلطنه،
منابع فرعی).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم

بخش سیاسی، اقتصادی - تحلیل
و ریشه یابی قراردادهای استعماری
در ایران (گفتار نخستین، تحلیل
و ریشه یابی قراردادهای استعماری

در ایران، بخاطر لیلی، سند شماره ۱، سند شماره ۲، نگاهی بوضع اجتماعی و پی‌آمدهای ناشی از استعمار، توضیحات).

سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم

بخش سیاسی، اقتصادی - ریشه‌یابی و تحلیل قراردادهای استعماری در ایران (سند شماره ۵، سند شماره ۶، سند شماره ۷، سند شماره ۸، سند شماره ۹، پی‌نوشت سند شماره ۹، سند شماره ۱۰، قرارداد رویتز - سند دیگری از استعمار، متن امتیازنامه بارون جولوس رویتز معروف به قرارداد رویتز، مقدمات امتیاز بانک شاهنشاهی قرارداد استعماری دیگر، متن قراردادنامه بانک شاهنشاهی با دولت ایران، اشاره‌ای کوتاه به قرارداد استعماری رژی متن قرارداد رژی - امتیاز توتون و تنباکو، توضیحات).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم

بخش سیاسی، اقتصادی - همگام با تاریخ (نیمه دوم قرن بیستم میلادی، بازگشت، سند شماره ۱، سند شماره ۲، سند شماره ۳، سند شماره ۴، سند شماره ۵).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم

بخش سیاسی، اقتصادی - ریشه‌یابی و تحلیل قراردادهای استعماری (قرارداد ۱۹۰۷ - قسمت دوم، دارای هشت سند).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم

بخش سیاسی، اقتصادی - تحلیل قراردادهای استعماری (متن قرارداد ۱۹۱۹ ایران و انگلیس، نامه مورخ نهم اوت ۱۹۱۹ سرپرسی کاکس به وثوق‌الدوله، متن نامه سرپرسی -

کاکس به وثوق‌الدوله، تلگراف مورخ نهم اوت ۱۹۱۹ سرپرسی - کاکس، نامه مورخ ۲۲ اوت ۱۹۱۹ سرپرسی کاکس به لردکرزن، نامه مورخ نهم اوت ۱۹۱۹ سرپرسی کاکس، به وثوق‌الدوله، رونوشت نامه یکسان به سه وزیر امضاءکننده قرارداد، تلگراف مورخ یازدهم اوت ۱۹۱۹ لردکرزن به سرپرسی کاکس، تلگراف مورخ یازدهم اوت ۱۹۱۹ سرپرسی کاکس به لردکرزن، تلگراف مورخ ۱۲ اوت ۱۹۱۹ سرپرسی کاکس به لرد کرزن، تلگراف مورخ ۱۲ اوت ۱۹۱۹ لرد کرزن به سرپرسی - کاکس، نطق مرحوم مدرس در جلسه دهم آبان ۱۳۰۳ در مورد قرارداد ۱۹۱۹، گزارش تاریخی لردکرزن به کابینه بریتانیا درباره قرارداد (۱۹۱۹).

سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم

بخش سیاسی، اقتصادی - ریشه‌یابی تحلیل قراردادهای استعماری (قراردادهای ایران و روسیه، ترکمانچای، متن معاهده ایران و روسیه، معاهده دریاب کرورات و تخلیه سرحدات، معاهده دریاب تجارت، معاهده در باب تشریفات، قرار مهاجرت نامه که ۲۸ جمادی‌الآخر سنه ۱۲۶۰ در دارالخلافه طهران داده شده، قرارنامه‌ی تجارتی فیما بین ایران و روس).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم

بخش سیاسی، اقتصادی - ریشه‌یابی و تحلیل قراردادهای استعماری در ایران (روسیه، قدرت‌ها و رقابت‌ها).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم

بخش سیاسی، اقتصادی - ریشه -
یابی و تحلیل قراردادهای استعماری
در ایران.

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم
بخش سیاسی، اقتصادی - نگاهی
به ساختارهای اقتصادی (دلایل و
انگیزه‌های استعمار، انقلاب صنعتی،
عوامل مؤثر در انقلاب صنعتی،
نتایج انقلاب صنعتی، ساختار
اقتصادی جامعه ایران در آن
دوران، اقتصاد روستائی، اقتصاد
شهری، چگونه تخریب اقتصادی
صورت گرفت؟).

* * *

سال اول ۱۳۶۶ - شماره اول
بخش رجال (شرح حال نگاری
چیست؟، سابقه شرح حال نگاری
در جهان، سیر شرح حال نگاری
در میان مسلمین، سیر تاریخی علم
رجال حدیث).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره دوم و سوم
بخش رجال - شرح حال نگاری
اسلامی (کفایتها و کمبودهای آن،
نگاهی به شیوه تنظیم کتب شرح
حال نگاری اسلامی)، شیوه تنظیم
ادواری یا طبقه‌ای، شیوه تنظیم
اعصاری یا قرن به قرن، شیوه تنظیم
سندی، شیوه تنظیم تلفیقی، شیوه
تنظیم روائی - تاریخی، شیوه
سفرنامه‌ای و حسب حال نگاری،
شیوه تنظیم اجسازه‌ای، شیوه تبار
نامه‌ای، شیوه مبتنی بر کنیه‌ها و
القاب، شیوه مجعمی و هجائی).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم
بخش رجال - (زندگینامه شهید
ثانی).

سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم

بخش رجال - کمبودها و کفایت‌های
موجود در شرح حال نگاری اسلامی
(منابع و کیفیت استناد در شرح حال
نگاری، اهمیت استناد در شرح حال
نگاری اسلامی و انگیزه‌های آن،
انواع منبع و شیوه‌های استناد در
شرح حال نگاری اسلامی، کتابت،
سماع، نص، اعترافات، وجاده -
نقل، نقل به اجازه، نقل مرسل،
نقل اشاری و اصطیادی، نقل
بی‌سند، تحشیه و پانویسی، سیر
تحولی شکلی استناد در زندگینامه -
های اسلامی، زیرنویسهای مقاله.

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم

بخش رجال - گامی در مسیرتدوین
رجال‌شناسی (یادآوری، آشفستگی
وضع تاریخنگاری و زندگینامه -
نویسی، دسته‌بندی مشکلات و ریشه -
یابی عوامل آشفستگیها، مشکلات
طبیعی فن شرح حال نگاری،
پراکندگی قهری اسناد و مدارک،
تعارض منابع و اخبار مربوط به
زندگینامه‌ها، اظهارات یحیی دولت -
آبادی درباره مدرسن، اظهارات
عبدالله‌خان مستوفی درباره مدرسن،
خاطره آیت‌الله خاتم یزدی، خاطره
حجت‌الاسلام رحمانی، نوسانی بودن
زندگی رجال در ادوار مختلف،
مشکلات مصنوعی فن شرح حال
نگاری، حذف از تاریخ، گزارش
تحریف شده، شیوه اول شخصیت -
تراشی، شیوه دوم وارونه‌نویسی،
شیوه سوم نقل و حذف دل بخواه
مدح و ذمها، شیوه چهارم جعل و
افترا، تطویل و تفصیل‌سای بیجا،
فشرده سازی و نتیجه‌گیری).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم

بخش رجال - شرایط و صلاحیت‌های شرح حال نویسی (حرمت و کرامت انسان، زندگی‌نامه چه کسانی و چگونه باید نوشته شود؟، ناشایستگی و هرزنویسی شماری از شرح حال نویسان معاصر، ویژگی‌های مثبت و منفی شرح حال نویسان، وثاقت، آشنائی کامل به علوم ادبی، منزلت شناسی، پرهیز از آفت حجاب معاصرت، پرهیز از نامها و القاب زشت، مستندنویسی).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم

بخش رجال - آئین جرح و تعدیل رجال تاریخ (تعریف جرح و تعدیل، مفهوم عرفی جرح و تعدیل، گرایش به تعسین و تعدیل رجال، گرایش به جرح و نکوهش رجال، مفهوم شرعی جرح و تعدیل رجال، تعریف جرح شرعی جرح و تعدیل رجال، تعریف و تعدیل رجال بر پایه جمع‌بندی دو مفهوم عرفی و شرعی آن، حدود مجاز و مشروع جرح رجال، شرایط جارج و معدل، شرایط و چگونگی جرح و تعدیل رجال، گویا بودن، مستند و مستدل بودن، پرهیز از تعصبات فرقه‌ای و حزبی، توجه به اقوال و پرهیز از یکسونگری).

سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم

بخش رجال، آئین جرح و تعدیل رجال تاریخ (قسمت دوم: ادله جرح و تعدیل رجال، مفهوم دلیل در رجال شناسی، انواع ادله جرح و تعدیل در رجال شناسی، نص، سند، شهرت و شیاع، اجماع علماء و صلحاء مسلمین، اصول عملی، استصحاب، اصل پراخت، اصل حمل به صحت کردن عمل غیر، تفاوت

ادله با اصول جرح و تعدیل رجال، فشرده سازی و جمع‌بندی مطالب).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم

بخش رجال - شخصیت رجال و علائم بیماری و سلامت آن (معنای شخصیت و منش، علائم بهمنشی و بیمارمنشی از دیدگاه فرهنگ غرب، جدول عناصر خلق و خوی ویل دورانت، علائم بهمنشی و بیمارمنشی از دیدگاه اسلام، جدول نیروهای عقل و جهل از دیدگاه اسلام، نگاهی به ملاکهای ارزشی دو جدول).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم

بخش رجال - اصول جرح رجال، قاعده حیط (مقدمه، تعریف حیط، زمینه سخن، دیدگاهها در مسئله احباط و تکفیر، مفهوم حیط و کیفیت کاربرد آن در رجال شناسی).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم

بخش رجال - سیره صالحان (زندگی‌نامه شهید مهاجر آیت الله حاج سید مصطفی خمینی).

* * *

سال اول ۱۳۶۴ - شماره اول

بخش فرهنگی هنری - هیاوهی بسیار برای هیج (انقلاب و مسائل فرهنگی، ادبیات معاصر و ادبیات فرانسه، اسلام و ایران از نگاه غرب، سوژه محلل در ادبیات غرب، آمار ازدواج و طلاق از بدو تأسیس ثبت احوال تا سال ۱۳۵۵، اولین تأثیر در ایران، دین ستیزی غربیان و غربزدگان ایران، ولتر و اسلام، اسلام‌ستیزی و ادبیات مشروطه، بسابی‌ها و بهائی‌ها و محلل، ادبیات مشروطه تداوم ادبیات غرب، صادق هدایت کیست؟، محلل در سه قطره خون، نوشته نصرت

کریمی که از طرف استودیو میثاقیه به وزارت فرهنگ و هنر ارسال شد، نگارنده مقاله و فیلم محلل).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره دوم و سوم

بخش فرهنگی، هنری - هیاهوی بسیار برای هیچ (ردیابی يك توطئه فرهنگی در تاریخ معاصر، چکیده شماره نخستین، شهر فرنگی به اسم سینما، مایه مطبوعات مدیون نیستیم، سینما يك تجارت است، سینمای جهان سوم، سانسور بی سیاست، بی صلاحیت ها کدامند؟، آزادی از پس موفقیت، محلل - نصرت کریمی، محلل و راز درخت سنجید، محلل در ردیف آثار خوب سینمای ایران، محلل هوشمندانه تر...، نیاز به

فیلمساز محلل، فیلم خوبی از نصرت کریمی، شیرین ترین کمدی... فیلم خوب روز و شاهکار بیست سال پیش، محلل چهره يك فیلمساز فهمیده و مستعد، محلل اگر؟...، موفقیت کریمی، محلل، جمشید ارجمند، گره کور محلل، محلل مسئله ای تحمیلی و غیر عادی نیست، در باره ایراد پر فیلم محلل، فیلم محلل مشکلات طلاق را مطرح می کند، زیر نویس ها، شرح مختصری از زندگی فرهنگی دکتر محمدحسین میمندی نژاد، خلاصه ای از داستان شکار خانگی، خلاصه داستان ستاره ای چشمک زد).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم

بخش فرهنگی هنری - مدرس نا شناخته ای مشهور (عصای چوبی، پیراهن کرباس، منقل گلی، طنز و حاضر جسابی، آیا مدرس را می شناسیم؟، موکلین

مدرس).

سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم

بخش فرهنگی هنری - ردیابی يك توطئه فرهنگی در تاریخ معاصر (چکیده شماره های گذشته، آیت الله مطهری: در فیلم محلل ماجرای محلل سراسر قلب مسخ و تحریف است، کدام مجازات است که اینقدر قدرت جلوگیری داشته باشد، فیلم محلل دفاع از موازین دین و حمله به شیادان است! بعد از تماشای فیلم محلل در استودیوی خصوصی، مفهوم فیلم محلل را عوضی فهمیده اند، احترام اسلام به انسان، درباره فیلم محلل - حسن صدر، سند رفع شبهه بهایی بودن نصرت کریمی، سند مربوط به آموزش نامه).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم

بخش فرهنگی، هنری - ردیابی يك توطئه فرهنگی در تاریخ معاصر (آخرین قسمت مقاله هیاهوی بسیار برای هیچ درباره فیلم محلل).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم

بخش فرهنگی هنری - باستان گرایی در تاریخ معاصر (باستان گرایی در بعثت ها، سوی کاسه اون آقا - نمایشنامه -).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم

بخش فرهنگی هنری - باستان گرایی در تاریخ معاصر (آغاز استعمار فرهنگی پشتوانه سیاست و اقتصاد، زمینه های داخلی، کنگره بین المللی یهود، کنگره زرتشتیان).

سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم

بخش فرهنگی هنری - باستان گرایی در تاریخ معاصر (درباره آنچه گذشت، باستان گرایی در نظم و نشر فارسی

پورداود).

* * *

سال اول ۱۳۶۵ - شماره دوم و سوم
آشنائی با بنیاد تاریخ... (سخنان
آقای معادیخواه در جمع مسئولین
مجله حوزه).

سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم
آشنائی با بنیاد تاریخ... (معرفی
و شناخت بخش سیاسی اقتصادی).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم
آشنائی با بنیاد تاریخ... (معرفی
و شناخت بخش فرهنگ و هنر).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم
آشنائی با بنیاد تاریخ... (سالگرد
دوتن از همیاران شهید بنیاد تاریخ
پیمان و حیدری و گشایش قرض-
الحسنه به نام این دو یار صدیق).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم
آشنائی با بنیاد تاریخ... -
(رهتمودهای آیت الله العظمی منتظری
خطاب به دبیرکل و اعضاء هیئت
علمی در قم).

سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم
آشنائی با بنیاد تاریخ... -
(خاطراتی از آیت الله العظمی
منتظری - آشنائی با بخش مسائل
نظری).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم
آشنائی با بنیاد تاریخ... -
(آشنائی با کتابخانه و مرکز اسناد)
سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم
آشنائی با بنیاد تاریخ... -
(بازدید از بنیاد تاریخ توسط آقای
هاشمی رفسنجانی و توضیح کارها
و بخشهای بنیاد).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم
آشنائی با بنیاد تاریخ... -

- تاریخ معاصر -، باستان‌ستایی در
ادبیات، شاعر و شعر در خدمت
مدح - فتحعلی خان صبا -، میرزا
ابوالقاسم قائم مقام فراهانی، وصال
شیرازی، قانسی، محمد داوری،
سروش اصفهانی، فتح الله خان
شیبانی، اولین گامها در نشر پارسی،
یغما چندقی، جلال الدین میرزا، محمد
حسن خان اعتماد السلطنه، سیداحمد
دیوان بیگی شیرازی، به سوی
مشروطیت، روشنفکران - میرزا
فتحعلی آخوندزاده -، میرزا آقاخان
کرمانی، میرزا ملکم خان، طالبوف).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم
بخش فرهنگی هنری - باستان‌گرایی
در تاریخ معاصر (باستان‌گرایی در
ادبیات - سیاست و ادبیات عصر
مشروطه -، ادیب‌الممالک فراهانی،
سید اشرف الدین حسینی نسیم شمال،
ابوالقاسم عارف، میرزاده عشقی،
ملک الشعراء بهار، فرخی یزدی،
ابوالقاسم لاهوتی).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم
بخش فرهنگی، هنری - باستان‌گرایی
در تاریخ معاصر (درباره آنچه
گذشت، تغییر زبان فارسی،
باستان‌گرایی در ادبیات، پروین
اعتصامی، داستانهای تاریخی، از
مشروطیت تا دیکتاتوری رضاخان،
کمالی اصفهانی، دانش اصفهانی،
ادیب السلطنه سمیعی «عطا»،
بیضائی، عبدالمظیم قریب).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم
بخش فرهنگی و هنری - باستان‌گرایی
در تاریخ معاصر (آنچه گذشت -
باستان‌ستایی در دوره رضاخان،
سیدحسن تقی‌زاده، شعاع، مسرور،

(گفتگو با آقای معادیخواه دبیر کل
بنیاد تاریخ در زمینه نتایج بازدید
حجت الاسلام و المسلمین هاشمی
رفسنجانی ریاست مجلس شورای
اسلامی).

* * *

سال اول ۱۳۶۴ - شماره اول

اولین ها و آخرین ها - چرا اهالی قم
شورش کردند (در بیمارستان فاطمی
چه خبر بود، مصاحبه با رئیس
شهرداری، مصاحبه با فرماندار،
ملاقات با نماینده رسمی حضرت
آیت الله العظمی حاج آقا حسین
بروجردی، در محله میرزای قمی،
نماینده آیت الله بروجردی در
زندان، اولین ها و آخرین ها).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره دوم و سوم
اولین ها و آخرین ها - مصاحبه
شهبید محلاتی پیرامون اولین مصاحبه
حضرت امام (شاه با انگلیسی بودن
رفت و با آمریکائی بودن برگشت).

سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم
اولین ها و آخرین ها - سالروز شهادت
مجاهد بزرگ مدرس (اولین نطق
مدرس در جلسه ۲۰۰ مجلس
شورای ملی، آخرین نطق مدرس در
جلسه بیست و دوم مجلس شورای
ملی).

سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم
اولین ها و آخرین ها - چرا مردم قم
شورش کردند (مصاحبه با حجت الاسلام
آذری قمی).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم

اولین ها و آخرین ها - لایحه دفاعیه
شهبید نواب صفوی

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم

اولین ها و آخرین ها - مشروطیت

گزارشی از اولین جلسات شورای
ملی).

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم

اولین ها و آخرین ها - اولین قدم
(اولین سرمقاله مکتب اسلام، هدف
ما، مقدمه مکتب تشیع، مشکلات
ما و علل پیدایش آنها).

سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم

اولین ها و آخرین ها - گزارشی از
آخرین جلسات اولین دوره مجلس
شورای ملی (متن لایحه و سپس متن
مذاکرات روز شنبه بیستم، مذاکرات
شنبه ۲۰ جمادی الاولی دارالشورای
ملی).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم

اولین ها و آخرین ها - آخرین روز -
های زندگی آیت الله بروجردی
(سرگ که هنگامه ندارد، شب
پنجشنبه آخرین شب حیات).

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم

اولین ها و آخرین ها - بار دیگر
خیانتی دیگر

سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم

اولین ها و آخرین ها - آخرین جلسه
مجلس شورای ملی.

* * *

سال اول ۱۳۶۵ - شماره دوم و سوم

نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان در سه ماهه زمستان ۱۳۶۴

سال اول ۱۳۶۵ - شماره چهارم

نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان در سه ماهه بهار و تابستان
۱۳۶۵

سال دوم ۱۳۶۵ - شماره پنجم

نگاهی به - اهم رویدادهای ایران

و جهان در سه ماهه پائیز ۱۳۶۵

سال دوم ۱۳۶۶ - شماره ششم

نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان سه ماهه زمستان ۱۳۶۵
سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هفتم
نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان در سه ماهه بهار ۱۳۶۶
سال دوم ۱۳۶۶ - شماره هشتم
نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان در سه ماهه تابستان ۱۳۶۶
سال سوم ۱۳۶۶ - شماره نهم
نگاهی به - اهم رویدادهای ایران

و جهان در سه ماهه پاییز ۱۳۶۶
سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دهم
نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان در سه ماهه زمستان ۱۳۶۶
سال سوم ۱۳۶۷ - شماره یازدهم
نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان در سه ماهه بهار ۱۳۶۷
سال سوم ۱۳۶۷ - شماره دوازدهم
نگاهی به - اهم رویدادهای ایران
و جهان در سه ماهه تابستان ۱۳۶۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی